

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OPREMO

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradisce štev. 17/1. — Dopisi se ne vračajo — Štev. pri čekovne
Naročnina za ozemlje SHS: letno D 60.—, za pol leta D 30.—, za četrt leta D 15.—, mesečno D 5.—

Štev. telefona 552.
Plača in toži se v Ljubljani

LETO V.

LJUBLJANA, dne 14. januarja 1922.

STEV. 6.

Ljubljana knjižnica,
Ljubljana

Fran Malacek, Grm.

Kakšno bodočnost ima poljedelska indu- strija v Jugoslaviji.

Vse dnevno časopisje se peča z razmišljanjem ene ali druge panoge te velevažne industrije. Saj se poljedelska industrija peča povečini s pridelovanjem kmetijskih surovin, katere služijo poglavito za prehrano ljudstva, oziroma podpirajo v veliki meri razvoj kemične industrije. Kar se prehrane tiče, pride v prvi vrsti v poštev vprašanje vtolaženja želodca, kateri je neomejeni gospodar čez celo življenje. Ker pa ima tudi današnji želodec kulturnega človeka drugačne zahteve kakor prej v starih časih, ko mu je zadostovala le naravna hrana, zato se po vsem svetu pojavlja nezadovoljnost, ker je želodec danes bolj izbirljiv in hrani, s katero se hoče napolniti in pomiriti. V tem oziru igrajo prvo vlogo kmetijski pridelki, kateri pač niso vsi naravnost užiti; zato jih je treba predelati kakor žito na moko, peso na sladkor itd. Največje preglavice dela našim narodnim gospodarjem uvoz onih predmetov, katere bi lahko v lastni državi pridelali in se tako gospodarsko okreplili, vsled česar bi manj uvažali in več izvažali, tako da bi se potem tudi naša valuta izboljšala, poleg tega koliko koristi bi imela država na davkih, trošarini, delavci dela in kupci zasluzka. Zato hočem po vrsti razmotriti vprašanje ene ali druge panoge poljedelske industrije.

Tudi vaš list se peča s tem vprašanjem in popisuje stanje naše sladkorne industrije v št. 138 z dne 20. decembra t. l. Da vprašanje sladkorne industrije pri nas ne spi, o tem nam jasno priča anketa, katere se je vršila dne 21. decembra v Zagrebu, katere sem imel priliko se udeležiti. Na tej anketi se je vsestransko razmišljalo, kako stališče naj bi se zavzelo, da bi se lahko pričelo z gradbo tovarne v Posavju. Po dolgem vsestranskem utemeljevanju od strani g. dr. Ivana Dimnika, odvetnika v Krškem, se gre šele za to, če bi tako podjetje dobilo zadosti delničarjev, kateri bi se zavezali saditi sladkorno peso. Iz tehničnogospodarskih razlogov ne kaže graditi manjših podjetij, ker bi z obstoječimi večjimi tvornicami težko konkurirala. Zgradba sladkorne tvornice za predelavo 10 tisoč vagonov sladkorne pese v enem letu bi stala danes čez 50 milijonov čK in če bi se pridelalo povprečno 250 q sladkorne pese na 1 ha, bi bilo treba 4000 ha površine za sejanje sladkorne pese. Oni kmetovalci, kateri bi sadili sladkorno peso, bi morali imeti še 4 do 6-krat več zemlje za kolobarjenje, toraj v ugodnem slučaju 16 do 20.000 ha orne zemlje. Iz tega je torej razvidno, kako velike številke tukaj govorijo! Pri današnjem stanju naše valute bi stala tvornica sama 175 milijonov naših kron in je vprašanje, koliko bi stalo zemljišče, kjer bi tvornica stala, koliko bi stal odkup raznih pravic ali servitutov, prištevši še obratno glavnicu? Ker je vsak začetek težak, bi v prvem letu obratovanja doživeli razne tehnične neprilike in bi moralo podjetje razpolagati z 250 milijoni naših kron. Če bi računali v prvem letu le

5% dividendo, bi moralo podjetje zaslužiti čistih 12 in pol milijona kron. Po izkazih naših tvornic, katere imajo danes povprečno 6 do 10 milijonov delniškega kapitala, izkazuje tvornica v Osijeku 26% dividendo pri 6 milijonih osnovnega kapitala. Tvornica v Beogradu izkazuje baje 28% dividende pri istem kapitalu. Je obče znano, da taka podjetja odpisujejo velike svote v razne druge namene in za rezervne fondе. Na drugi strani smo brali, da je tvornica v Osijeku izdelala letos le 320 vagonov sladkorja, katero množino je dobila iz ca. 2000 vagonov sladkorne pese. Ima pa zmožnost predelati 10 do 12 tisoč vagonov pese, iz česar je razvidno, da se naše tvornice borijo s pomanjkanjem surovin. Kaj je temu vzrok? Prenizka cena za sto kilogramov pese, katere znaša 50 K in je bila uradno ustanovljena cena šele v zadnjem času na 80 kron za 100 kg. Na anketi navzročni kmetje iz osiješke okolice, kateri so dobavljali sladkorno peso tamošnji tvornici, so enostavno rekli, da niso današnji kmetje več tako neumni, da bi dajali tvornici peso za 50 K 100 kilogramov, iz katere naredi tvornica 18 do 20 kg sladkorja po 50 K, kar znese 1000 K. Od 50 do 1000 K je prehuda razlika in kot kmetovalec jim moram dati popolnoma prav. Drugi kmet je rekel, da je bolje peso krmiti, ker stane 1 kg ovsa 10 K in imajo 3 kg pese ravno isto krmilno vrednost kakor 1 kg ovsa. Toraj mu krmiljenje pese konjem plača peso po 3 K in še čez za 1 kg. Ker so obstoječa podjetja velekapitalistična, je tukaj popolnoma razumljiv boj malih posestnikov proti velekapitalu. Ako bi tvornice plačale primerne cene za peso, gotovo bi jo kmetje in veleposestniki v večji meri sadili. Nadalje bi se moralo skrbeti za to, da se je pridelava več na 1 ha kakor dosedaj, ker baje dosedaj se je na kmečkih posestvih pridelalo le 100 do 150 q pese na ha. Iz tega sledi, da bi naše obstoječe tvornice lahko predelale 12.000 vagonov sladkorja. Če pa temu ni tako, je dolžnost vlade, da posveti temu vprašanju vso pozornost.

Državna kontrola podjetij bi pokazala njih resnično rentabiliteto in po tem bi se dalo sklepati, po čem bi lahko peso plačevala, ker takih visokih dividend na račun konzumentov ne bi bilo treba izplačevati. Na drugi strani bi upravni sveti dotičnih podjetij naredili prav, ako bi dali malim posestnikom na račun subskripcije delnic po znižanem kurzu in jim obljubili gotove množine sladkorja na 1 ha, posejan s peso. Le na ta način bi vzbudili zanimanje med producenti pese in bi obenem bili interesirani na procvitu tovarne. Tako so naredili ea Čehoslovaškem in se je vsled tega dvignila letošnja produkcija sladkorja vzlic hudi suši za 1 in pol milijona kvintalov. Na drugi strani je baje vzrok taki produkcijski pasivnosti naših obstoječih tvornic v Banatu in Sremu brezglava razdelitev veleposestev, katere so bila na podjetjih udeležena in vsled razdelitve veleposestev niso ista v stanu saditi sladkorno peso. Tukaj bi morala vlada izdati ukaz, da oni posestniki (najemniki) veleposestniških zemljišč, ne dobe zemlje drugače, kakor da se zavežejo saditi sladkorno peso. To so razlogi, kateri bi peljali do popolnega zaposlenja naših tvornic, vsled česar

bi imeli dosti sladkorja in bi še nekaj ostalo za izvoz v Grško, Bolgarsko in Turčijo. Vzlic vsej ugodni konjunkturi na sladkornem trgu ne morejo niti Čehoslovaki misliti na zgradbo novih tovaren, ker bi težko konkurirali z že obstoječimi, pred vojno zgrajenimi podjetji. Kvečjemu, da že obstoječa podjetja povečajo in renovirajo. In vsled teh razlogov bode tudi pri nas prav težko prišlo do zgradbe novega podjetja v Posavju. Posavska veleposestva na Hrvaškem so tudi razdeljena na kmete in današnja veleposest ima kvečjemu od ostalih 140 do 170 oralov zemlje, le 50 do 60 oralov orne plasti, tako da bi zamoglo eno tako veleposestvo saditi v najboljšem slučaju 5 do 10 oralov sladkorne pese.

Na kmete slovenskega in hrvaškega Posavja se je težko zanašati. Tudi denarja ne bodo hoteli dati in dobiti 4000 ha prostora za eno tvornico bode zelo težko. Ustanovni odbor, kateri se je na anketi izvolil in v kateri se štejem tudi jaz, ima nalogo, po novem letu dognati na licu mesta, katere veleposestva in kmetje bi se zavezali saditi sladkorno peso, v kakih meri in s kolikim kapitalom bi se na podjetju udeležili. Ako bi se naši jugoslovanski kmetje zavedali važnosti te industrije, in prednosti gospodarjenja s tem v zvezi stoječih, bi smeli računati na razvoj naše sladkorne industrije. Seveda ne bi smeli naši državniki tega vprašanja gladko prezirati in bi ga morali vsestransko, tudi gmotno podpirati, kar bi tudi državi donášalo lepe obresti. Da bi se trgovci, kadar stvar dozori, za podjetje bolj zanimali, bi bilo umestno pri vpisovanju kapitala za trgovske kroge določiti gotove ugodnosti pri nakupu sladkorja iz tvornice. Vaš list omenja v zgoraj omenjeni številki, da ima pesa pri nas malo sladkorja. Letošnje poskušnje in analize sladkornih tvornic kažejo 17 do 20% sladkorja, kar je jako visoko. Da pa bode treba misliti na selekcijoniranje pese za seme in njegovo pridelovanje v domačih krajih, je samoobsebi umevno. Le ena tvornica bi rabila za 4000 ha ca. 10 vagonov sladkorno pesnega semena, katerega bi za sedaj morali nakupovati v tujini, odkoder bi dobili seme slabejše kakovosti in bi izdali zanje znatne svote v tujino.

(Dalje prih.)

Železniško politični shod v Ljubljani.

(Konec.)

Tudi ta plaz je razmerno kratek 70 metrov. Tudi iz tega vzroka ni dopustno, da se stvar splošno razblini. Hrvaško kamenje je splošno izvrstno. Prinesel sem s seboj vzorec. Gre vedno za kremenec, deloma drobno, deloma debeložrnat, vseskozi peščenec. Ako se peščenec veže s kremenovo kislino, ne dela plazov, temveč je nasprotno mnogovreden material. Lahko se prepričate iz literature: Zeitung des österreichischen Ingenieur- und Architektenvereines l. 1886 stran 101. Tam je opis železnice Karlovac—Reka. Tam je napisano, da se je v delniškem žrebu povsod našlo izvrstno gradbeno kamenje. Zato bi trdil, da se trditve o plazovih omeji na ono mero, ki je pravična.

Ako stvar na kratko ponovimo, lahko rečemo, da so gradbeni stroški železnice preko Broda na Kolpi prav znatno manjši, česar ni pri nobeni drugi varianti. Tam je razlika v dolžini 12 km. K temu je še pripomniti, da mora vlak od Starega trga peljati po novi progi še 13 km, preden doseže Brod—Moravice. To pomeni torej 25 do 26 km več in za 12 km več gradbenih stroškov. To je skoro tretjina gradbenih stroškov druge železnice in skoro tretjina več, kar nikakor ni vseeno. K temu je še pripomniti, da je treba pri Starem trgu 5 km tunela, kar pomeni podražitev za 4 do 6-kratno odprto progo. Dalje je tudi most v višini 45 m vsekakor podražitev, vrhu tega še zelo neljuba, ker je tak most vedno občutna točka, ki se ne more v kratkem času toliko popraviti, da bi se moglo zopet čezenj voziti; ako se razdene tak most, se ne more popraviti preko noči.

Ako vse to skupaj premostrimo, ne morem v nasprotnem projektu videti prednosti, nasprotno prav znatne nedostatke. Posebni nedostatki so: večji gradbeni stroški. Dalje na rentabiliteto v veliki meri vplivajo gradbeni stroški, potem pa: dohodki iz tovarnih pristojbin, ker osebni promet nikakor ne igra vloge. Ako je proga dolga 30 km ali 16 km, mora, kar se tiče osebnega prometa, propasti, železnica se živi od tovarnega prometa. Tu je treba samo ugotoviti, kaj se bo prevažalo. Če sam pogled na karto zadostuje, da se ugotovi, da bo na progi Brod neizmerno več tovarnega prometa. Priznani gozdar Schadinger ceni samo na slovenski strani tovarni lesni promet letno na 34.000 ton, na hrvaški strani pa so zopet velikanski gozdovi. V Kulpo gavitira cela vrsta stranskih dolin in vse te doline gravitirajo na Brod. (Tako je!) To se ne more nadomestiti z gozdno železnico. Železnica v kulpsko dolino je po mojem mnenju narodno-gospodarska potreba.

V svojih izvajanjih nisem bil izčrpen, mislim pa, da sem navedel najvažnejše. Gotovo je, da se bo v teh krajih dobilo še druge možnosti pridobivanja, ako bo urejen promet pospeševal razvoj. V Štalcarjih se nahaja izvrsten kamen, ki se da porabiti za izdelavo na monumentalni način. Razvila se bo lahko torej tudi kamnoseška obrt ter se bi lahko prevažali tudi kamni.

Obstajajoča železnica Karlovac—Reka je v vojni odpravljena na dan po 54 vlakov. Ker so gradbene razmere na progi preko Broda iste, bo tudi ta železnica lahko odpravila po 54 vlakov, ker so postajališča na takih mestih, da so med seboj oddaljena po 7 km.

Namenoma nisem nič govoril o progi Črnomelj—Vrbovsko. To je relacija, ki z relacijo Kočevje—Brod n./K.—Moravice sploh ne more konkurirati, temveč je stvar sama zase. S to progo se zasleduje druga svrha, da se napravi zveza s severom. Ni moja naloga, da se izjavim o tem. Zveza Zidanimost — Brežice — Novomesto Črnomelj gotovo ni v korist Ljubljane, ki je in ostane glavno mesto. Tendence bi morala biti ta, da se dvigne prometni pomen glavnega mesta, ker samo velika mesta imajo naravne predpogoje za razvoj industrije. Ne more se povsod izbiti iz tal izšolano delavstvo, temveč je potrebna dolga

izobrazba, ki se pa le more dobiti v velikih mestih.

O čisto tehničnih problemih bi razpravljali v krogu strokovnih tovarišev, ker taka razprava ne spada v široke kroge.

Razvoj železniškega omrežja v Sloveniji.

(Nadaljevanje.)

Razvoj istrskih državnih železniških prog.

Zanimanje za zgradbo istrske meridionalne začenja kmalu po dovršitvi zveze s Trstom. Med inicijatorji nastopa 1863. prvi inženir dr. Ludvig Buzzi iz Trsta, ki se pogaja v imenu skupine podjetnikov za predkoncesijo proge Trst—Pulj. Njegovi prošnji je bilo 12. julija 1864 ugodeno in po podelitvi predkoncesije mineva mrtva doba treh let brez daljših dogodkov.

Dne 24. junija 1867 je dobila predkoncesijo nova skupina interesentov, njim na čelu mornariški inž. Alf. Lorenz in znani podjetnik grof Henckel-Donnersmark za dvojno zvezo, namreč iz Trsta skozi srednjo Istro v Pulj in stransko progo na železniško zvezo Št. Peter—Reka. V tej kombinaciji se zrealizirata dva osnovna problema istrskega vprašanja, namreč severna zveza obeh pristanišč Trsta in Reke, ter meridionalna zveza s Puljem. Projekti za obalne proge so se pojavili šele pozneje, ko se je začelo razvijati letovičarstvo. Preobrat 1. 1868 v obalnem vprašanju, izoliranost Puljske trdnjave in dezolantne gospodarske razmere istrskega prebivalstva so napotile vlado, da je podala 13. marca 1869 v državni zbornici predlog, o izpopolnitvi avstrijskih železnic, med katerimi omenja tudi puljsko zvezo. Komaj dobro podan predlog je vlada nemudoma umaknila.

Začetkom maja 1869 je nato dal parlament nov podnet k reaktiviranju zadeve v resoluciji gosposke in poslaniške zbornice, da naj vlada z vsemi sredstvi, ki jih ima na razpolago, pospešuje uresničenje zveze Pulja z obstoječimi progami. S tem je bila zadeva zopet za cele dve leti rešena in ko je začelo borzno manevriranje, sta prosila 11. aprila 1871 dunajski bankir I. M. Pfeiffer in Kol. Reisch za predkoncesijo; leto pozneje so se začela pogajanja za definitivno koncesijo zvez, ki so se pozneje fiktivno zgradile, Divača—Pulj, s stransko progo v Rovinj. Tozadevne načrte je izvedla vlada sama, kljub temu, da so se naziranja vlade glede stavbe železniških zvez po marčnih dneh 1873 precej spremenila, je interes strategičnega pomena proge napotil vlado, da je z nekaterimi modifikacijami podala novo osnovo zakona, ki zagotavlja železnico potom koncesije z državnim jamstvom fl. 43.800 v srebru na miljo ali pa zidanje na državne stroške. Končno pa je bilo vendarle s ces. ukazom 18. decembra določeno, da je zgradbo izvršiti v državni režiji. Gradnja je celotno dobro uspevala, le pri Raspadalici se je delo zadrževalo tako, da je bil prvotni termin otvoritve 10. avgusta 1876 za nekoliko tednov prekoračen. Medtem pa so se vršila pogajanja z južno glede najema prometnega obrata. Pogodba datira z dne 16. avgusta 1876 in prepušča provizorno na dobo 3 let ves prometni obrat južni proti pavšalni letni odškodnini 275.000 fl. Južna se zavezuje oskrbovati na puljski in rovinski progi razen osebnega in blagovnega prometa vso komercialno službo, nadzorstvo, vzdrževanje proge in reparaturo prometnih sredstev; večje investicije pa le na zahtevo vlade. Prejema sama vse dohodke in sestavlja mesečne bilančne račune. Temelj za določitev višine najemnega pavšala je tvorila določba, da se v vsaki smeri prometuje dnevno samo en vlak in da park dostavi državna uprava. Za vsak nadštevilen vlak dobi južna železnica odškodnino 65 kr. na vlakovi kilometer. Vrsta daljših določb (tekst v št. 94 in 95 Centralblatt für Eisenbahnen und Dampfschiffahrt 1876) je določila podrobno finančno raz-

merje obeh interesentov. Važna je posebno določba, da se južna zavezuje zgraditi na zahtevo vlade in po potrebi projekta pri Divači zvezni lok v smeri proti Trstu in da potrebno razmnoži svoj inventar proti vrnitvi stroškov. Stavbena doba se je raztegnila na 2 in tričetrt leta, ker so morali zgraditi radi pomanjkanja vode za obrat samo osem vodnih postaj (podolžni prerez s tekstom št. 911 v avstr. žel. muzeju), in proga je bila otvorena za javni promet 20. septembra 1876. Stavbeni stroški so znašali po vladni predlogi z dne 1. decembra 10.838.483 fl. in za končno upravo je bilo treba še 1.957.517 fl. Proga je 143.430 km dolga in celotna investicija je znašala fl. 12.796.000 ali 89 tisoč 215 na stavbeni kilometer, torej proti proračunu 13.356.000 fl. za 740 tisoč fl. manjši.

Naznanilo o službenih prejemkih.

Kdor je imel v letu 1921 kakega uslužbenca in mu izplačal službene prejemke v celoletni višini nad 4800 kron, mora to naznaniti davčni oblasti.

Dotična naznanila je vložiti do 31. januarja t. l.

Tako določa razglas delegacije ministrstva financ v Ljubljani z dne 15. decembra 1921, št. A. I. 3452. Razglas je bil objavljen te dni na običajni način.

Kakor nam je znano, povzročita sestava teh naznanil vobče velike težkocje. Pravilna sestava, ki bi zadovoljila davčne oblasti, je možna namreč le tedaj, ako nam je znan celi ustroj dohodnine, odnosno plačarine.

Da olajšamo sestavo predpisanih naznanil, priobčujemo v sledečem splošne direktive, ki jih je pri tem upoštevati.

Naznanila je predložiti vsakemu, ki ima kakega nameščenca. Merodajna je le višina prejemkov in pa višina davka prostega ekzistenčnega minimuma. Slednji znaša za davčno leto 1922 le 4800 K. Glej finančni zakon za leto 1921 (Uradni list št. 90/240, z dne 2. avgusta 1921).

Tudi označba službenega prejemka in način izplačila za davčno oblast brezpredmetna. Radi tega je naznaniti tudi mezde, doklade, nagrade, akordne plače, a tudi vrednost eventualne proste hrane, kurjave, razsvetljave, stanovanja itd.

Podjetniki torej, ki imajo nameščenca z službenimi oziroma mezdnimi prejemki, ki so v letu 1921 znašali nad 4800 K, bi morali — vsaj po besedilu razglasa — do 31. januarja t. l. predložiti davčni oblasti zadevna naznanila.

Vendar pa je cela zadeva nekoliko drugačna.

Ekzistenčni minimum za zasebne uslužbenca ne znaša 4800 K, ampak 9600 K.

Finančni zakon za leto 1921, objavljen v Uradnem listu, št. 90/240 z dne 2. avgusta 1921) določa namreč, da je službene, oziroma mezdne prejemke zasebnih nameščenecv obdavčiti le z gotovim delnim zneskom (50 do 90%). Ekzistenčni minimum pri zasebnih nameščenecih torej ne znaša le 4800 K, ampak 9600 K.

Vsaj tako razumevamo dotični odstavek v fin. zakonu za leto 1921.

Naše mnenje je, da velja označeno izjemno obdavčenje zasebnih nameščenecv ne le za davčno leto 1921, ampak tudi za nadaljna davčna leta. Za to govori že okolnost, da se pričinja dotična določba z besedami: § 167 (zakona o osebnih davkih) se dopolnjuje takole itd. Da je naše naziranje pravilno, sklepamo tudi iz drugih momentov. Zakon o osebnih davkih se v tem finančnem zakonu spreminja tudi še v drugih ozirih. Na primer glede odprave specialnih pozivov k vložitvi davčnih napovedi, glede skrajšave prizivnega roka v davčnih zadevah itd. Vse te spremembe si je finančna uprava osvojila tudi za nadaljna leta, torej tudi za davčno leto 1922.

Vsled tega je tudi določba o delni obdavčbi službenih prejemkov iz fi-

nančnega zakona za l. 1921, uveljaviti za davčno leto 1922.

V pozivnem razglasu bi bilo vsekako vzeti zadevno pojasnilno točko. V sedanji obliki bi razglas skorogotovo povzročal veliko nepotrebnega dela in razburjenja. Ako bi znašal namreč davka prosti minimum le 4800 K, tedaj bi morali podjetniki, trgovci, obrtniki, uradniki, sploh skoro vsi gospodarji naznaniti tudi svoje dekle, kuharice, pestunje, hlapce. Vsak teh navedenih ima danes mesečno plačo najmanj 300 K, poleg tega pa še hrano in stanovanje. Vse to je danes mesečno vredno najmanj 600 K.

Davke predpisati takim osebam je pa pač nesmiselno in neizvedljivo.

Sicer je pa naše prepričanje, da je vsekako tudi ekzistenčni minimum zvišati na najmanj 10.000 K, odnosno pri zasebnih službenih prejemkih na 20.000 K, kakor smo to imeli za davčno leto 1921.

Da končamo! Naše naziranje je to, da je sestaviti naznanila o službenih prejemkih pri zasebnih nameščenecih le tedaj, ako znašajo njihovi prejemki v l. 1921 nad 9600 K; za ostale nameščenca pa velja naznanilna obveznost že pri dohodkih v višini nad 4800 K.

Naznanila se vlagajo pri oni davčni oblasti, v koje okolišu biva službodajalec. Na posebno prošnjo stranke se dovoli pa tudi vložitev pri onem davčnem oblastvu, v katerega okolišu je stanovališče upravičenega prejemnika.

V naznanilu je izkazati plače, draginjske doklade v polnem obsegu in katerikoli obliki, osebne doklade, aktivitetne doklade, stanarine, nagrade, mezde v denarju in prirodnih, in sicer ne glede na to, ali se prejemki vstevajo v pokojnino ali ne, dalje mezde po dogovoru ali kosu, provizije, končno pokojnine in preskrbine itd.

Davku zavezani prejemki naj se izkažejo z zneskom, ki so ga dejansko dosegli v minulem letu, t. j. v času od 1. januarja do 31. decembra 1921.

Ako taki prejemki še niso obstojali vse minulo leto, naj se napove znesek letnega prejemka in dan, izza katerega ali do katerega so se izplačevali prejemki. (§ 201 novele o osebnih davkih, z dne 23. januarja 1914, drž. zak. št. 13.) Tiskovine se dobi brezplačno pri davčnih oblastih in pri davčnih uradih.

Ako se naznanilo ne poda v določenem roku, tedaj nastajajo pravni posledki, določeni v § 244, novele z dne 31. januarja 1914, drž. zak. št. 13, in v členu III. § 2. in 4. ces. naredb z dne 16. marca 1917, drž. zak. št. 124. (Kazenske posledice.)

Razglas končno še objavlja posledice, ki so spojene z nepravilnimi oziroma neresničnimi naznanili. To je v splošnem vsebina pozivnega razglasa.

Da pa moremo pravilno in neporečno sestaviti naznanila, moramo vedeti še sledeče:

Razlikovati nam je stalne, t. j. celoletne in pa sezijske plače, mezde itd.

Slednje (sezijske) plače se navedo v višini, katero so dosegle dejansko v lanskem seziju.

Tiskovina sama ima sledeče opredelke:

1. in 2. za ime gospodarja oziroma nameščenca. V opredelku 3.—9. se vpiše le celotne dohodke brez ozira na to, ali jih je nameščenec tudi dejansko prejel ali ne. Ako je torej n. pr. knjigovodja vstopil v našo službo šele 1. avgusta 1921, navedem v označene opredelke na celo leto preračunjene dohodke, četudi jih je dotičnik prejel s plačo v l. 1921 le za 5 mesecev.

Sicer pa imamo za take slučaje še rubriko 14., kjer se izkažejo dejansko prejeti službeni prejemki leta 1921.

Za odbitke služijo opredelki 10. do 12. Tudi tu je navesti celoletne odbitke. Ako odbitek še ni obstojal celo leto, je dotični odbitek vzlic temu preračunati na celo leto in ga semkaj vstaviti.

Opredelke 13. služi za označbo zvišanja oziroma znižanja plače, za nastop oziroma izstop iz službe, za označbo prejšnjega odnosno sedanjega službodajalca. V letu 1921 dejansko izplačani znesek naj se vstavi v opredelke 14.

Tudi opredelke 15. naj se izpolni. To je v interesu službodajalca. Posebno velja to glede prvih dveh vprašanj, ki se nahajajo v tej rubriki. Naznanilo je še datirati in podpisati.

O izstavljenem naznanilu naj si davčne stranke obdrže prepise. Zgodi se lahko, da zahteva davčna oblast kake podrobnejše podatke. Ako stranaka nima prepisa, pride lahko v mučen položaj.

To priliko porabimo še v to, da nujno svetujemo službodajalcem, da naj naznanijo že med koledarskim letom davčnim oblastem — takoj vsakokratni vstop in izstop posameznih nameščenecv iz njihove službe. Ako ne naznanijo pravočasno izstopa svojih nameščenecv, jamčijo čisto po nepotrebnem tudi za davke onih uslužbenecv, ki so že davno izstopili iz njihove službe.

Nadaljnih podrobnosti ne bomo navajali, ker so itak razvidne iz naznanilne tiskovine.

Evropska tržišča za kavo.

Evropska tržišča za kavo so: London, Havre, Hamburg, Bremen, Antwerpen, Amsterdam, Rotterdam, Marseille in Bordeaux. Prvo mesto zavzema London, na drugem je pa Havre. V Londonu se prodaja kava na javni dražbi. Razvršča se po kakovosti in proizvodu v serije in serije v srečke (Los). Opis serij in srečk daje broker, to je prodajalec kave na račun importerjev.

Cena se razume v šilingih in pencih za cwt (50¼ kg). Eskont (discount) znaša 1 do 1½%, tara po provenienci in tari. Broker dobi 1% provizije in sicer polovico od prodajalca, polovico od kupca. Broker tudi obračuna kupnino s kupcem.

Francoska tržišča Havre, Marseille, Bordeaux notirajo kavo v frankih za 50 kg. Pogoji so: plačljivo takoj, eskont 1—2%, tara po provenienci in embalaži. Havre je najstarejše tržišče za kavo. Sem prihajajo Santos, Rio, Salvador, Portocabello, grages in trillados, Portoriko, Malabar, Bahia, Cayes et Jeremie, Kap Jacmel, Port aux Prince.

Hamburg notira kavo v pleningih za ½ kg. Teža vreče mora znašati povprečno najmanj 57½ kg in k večjemu 65 kg brutto. Le vreče s kavo domingo smejo tehtati bruto do 67½ kg. Pri kavi v vrečah se dovoljuje 2 do 2½% tare, pri drugi vrsti embalaže pa se vdobri realna tara.

Antwerpen notira kavo v frankih za 50 kg.

Amsterdam in Rotterdam notirata kavo v hol. cent. za ½ kg.

Navedena tržišča so tudi terminska tržišča. Kot tako notira: London v šilingih in pencih za cwt. Standard je rio fair chandel. Kupiti se mora najmanj 500 bal in mora biti kupljena množina deljiva z 500.

Havre notira v frankih za 50 kg. Standard je good average santos.

Kurtaža ½%, komisija 1%. Kupiti se mora najmanj 500 bal.

Marseille notira v frankih za 50 kg. Eskont 2%, kurtaža ¼ odstotka, komisija 10 cent. od vreče. Standard je rio bon ordinaire. Kupiti se mora najmanj 250 vreč.

Amsterdam in Rotterdam notirata v holand. cent. za ½ kg.

Glavno terminsko tržišče za kavo je pa Newyork, ki ima tudi prvo besedo. Po tem tržišču se ravna več ali manj vsa druga tržišča.

Newyork notira v cent. in stotinkah centov za angl. funt. Stotinka centa se imenuje point (Punkt) in zato čitamo, da je blago za toliko punktov dražje ali cenejše.

Trst je bil pred vojno jako važno tržišče za kavo, saj ga je Avstrija podpirala v tem oziru s svojo carinsko politiko. Sedaj te podpore ni

več. Trst bo v tem oziru veliko izgubil, ker nasledstvene države se bodo gotovo posluževale v prvi vrsti nemških pristanišč, ki leže ugodnejše za nje. Ostala bi naša država in Balkan sploh, ki bi prišel v poštev kot odjemalec kave iz Trsta. Na nas je sedaj, da vzamemo Trstu tudi to kupčijo, ker pač nimamo nikakega vzroka, da bi podpirali Trst in njegove fašiste.

Do svoje luke bomo prišli in potem je naša dolžnost, da potegnemo trgovino naše države in Levante na sebe. Imamo dovolj zmognih trgovcev, saj so že prej obstojale velike in bogate jugoslovanske tvrdke, posebno srbske.

PRISTOJBENIK za taksno, sodno in poštno tarifo (204 strani) je izšel in se ga dobi ozir. naroči pri izdajatelju dr. Ivan Černetu, Gospodarska pisarna, Ljubljana, Miklošičeva cesta 6. Cena 12 Din., po pošti kot priporočena tiskovina Din. 13.50.

IZVOZ IN UVOZ.

Svoboden izvoz iz Rumunije. Iz Rumunije se more izvažati brez plačevanja izvozne takse: bombaž, pesek, mineralije, rum, likerje, sir, razne kisline, sodo, lesne izdelke in nekatere druge predmete.

Izvoz petroleja iz Rumunske. V prvih 9 mesecih p. l. se je izvozilo iz Rumunske: 11.462 ton nerafiniranega petroleja, napram 3500 tonam v istem času leta 1920; 61.579 ton bencina, napram 47.767 tonam v istem času leta 1920; 86.872 rafinade, v letu 1920 pa 101.950 ton; mineralnih olj 12.561 ton proti 11 tisoč 913 v letu 1920. Izvažalo se je v glavnem na Angleško, Francijo in Italijo. Meseca oktobra 1921 se je izvozilo skupno 48.172 ton, medtem ko se je istega meseca v letu 1920 izvozilo le 29 tisoč 268 ton.

Poljska uvaža tekstilno blago v Rusijo. Ruska vlada je dovolila uvoz 500 do 600 vagonov tekstilnega blaga iz Poljske. To je prvi oficijelni poskus, da se obnovijo trgovinski odnošaji med Poljsko in Rusijo.

Narodne gospodarske zadeve.

Trgovina.

Cene čehoslovaškemu železu so se s pet povzdale, in sicer zaradi povišanja produkcijskih stroškov in povišanja cen koksu.

Industrija.

Izdelovanje vžgalic v Jugoslaviji. V Jugoslaviji imamo pet tovarov za vžgalice in sicer: v Osijeku, Vrbovsko (Hrvaška), Dolac (Bosna), Verbas (Bačka) in Ruše (Slovenija). Največja tovarna je ona v Osijeku. Njena dnevna proizvodna kapaciteta znaša 300.000 škatlic po 100 vžgalic. Tovarna v Dolacu pri Travniku izdelava dnevno 100.000 škatlic, ona v Verbasu pa 80.000. Tovarna v Rušah se je prenovila in njena kapaciteta bo znašala 18 milijonov škatlic na leto.

Denarstvo.

Kontrola poslovanja z devizami. Odbor pri Narodni banki je prevzel kontrolo poslovanja z devizami, katero je dosedaj vršil generalni inšpektorat ministrstva financ. Odbor je sestavljen sledeče: predsednik dr. Mika Popović, podpredsednik: dr. Aleksander in dr. Milan Todorović ter člani dr. Dragoljub Novaković, V. Stojanović, N. Kostrenčić, R. Arko, dr. Windischer, Tikar in Jelavič. Odbor bo ta mesec izdelal plan za izboljšanje dinarske valute.

Izmena pet- in desetdinarskih novčanice. Narodna banka je začela jemati iz prometa petdinarske novčanice. Čez nekaj časa se vzamejo iz prometa tudi stari srbski desetdinarski in državni bankovci. Novi petdinarski bankovci pridejo v promet, kakor hitro dospe iz Amerike zadostna količina takega denarja.

Čekovni promet pri poštni hranilnici v Sarajevu in čekovnih zavodih v Zagrebu in Ljubljani izkazuje za mesec

november sledeče rezultate: Vlog in izplačil pri vseh treh zavodih je bilo 360 tisoč 93 z denarnim prometom 4.486 milijonov kron. Stanje vlog koncem novembra je bilo 797.614.000 K. Lastnikov ček. računa do konca novembra je bilo 6.912.

Nova podružnica hrvatske eskompte banke v Zagrebu je otvorjena v Dubrovniku.

Industrijska velebanka. Po poročilih iz Zagreba se bo osnovala v Zagrebu nova industrijska velebanka.

Ruski vrednostni papirji rastejo. Na borzi v Londonu notirajo ruski vrednostni papirji vedno višje; tako je 4% renta poskočila dne 1. decembra prošlega leta od 6 na 10, renta 1916 (5%) od 9 na 13, Ural-Kaspijska od 10 na 15, Severno-Kavkaška od 11.25 na 15, Rusko-Azijaska od 6.5 na 10.5.

Carina.

Povišanje carine na luksuzno blago. Na luksuzno blago, ki se uvaža v našo kraljevino, se je carina povišala za 200 odstotkov.

Vračanje diference med maksimalno in minimalno takso carinske tarife. Radi podaljšanja trgovinske pogodbe med našo državo in Avstrijo je izdal finančni minister preko generalne direkcije carine carinarnicam ukaz, da se mora uvoznicarjem na prošnjo vrniti razlika med maksimalno in minimalno takso carinske tarife, ki je bila plačana za blago, ki je bilo uvoženo iz Avstrije in je bilo ocarinjeno med 1. januarjem t. l. in današnjim dnem.

Za preprečenje tihotapstva. Iz zanesljivih poročil je razvidno, da so se zlasti z Dunaja vtihotapile velike količine igralnih kart. Da se tihotapstvo v bodočnosti prepreči, je izdala generalna direkcija carin vsem carinarnicam strog ukaz glede preprečenja tihotapstva.

Davki.

Plačevanje davka na poslovni promet. Zveza trgovskih gremijev in zadrug opozarja vse interese, da je davek na poslovni promet ostal neizpremenjen v veljavi in, da različne časopisne vesti o izpremembah in ukinjenju tega davka ne odgovarjajo resnici. Prvi plačilni rok zapade najpozneje 30. januarja 1922. Vsi trgovci in obrtniki so primorani voditi predpisane knjige in plačati davek v znesku enega odstotka od storjenega prometa, ker sicer zapadejo občutni denarni kazni.

Za reformo plačevanja poslovnega davka. Po poročilih iz Beograda so predložili zastopniki vseh trgovsko-obrtniških zbornic finančnemu ministru spomenico, v kateri zahtevajo, da se izpremeni način plačevanja davka na poslovni obrt tako, da se ukine vknjiževanje in uvede za plačevanje tega davka pavšalna vsota. Finančni minister je izjavil, da bo ukrenil vse, kar v njegovi moči, da ustrezne želji.

Promet.

Prometne omejitve. Zaradi zopetnih velikih zaostankov, se ukine s takojšnjo veljavnostjo sprejemanje sporovne robe v vozovnih nakladah za Italijo preko Rakeka. Medpotne in že sprejete pošiljke naj iztečejo. Prehodne postaje Ljubljana gl. k., Celje, Zaprešič, Čakovec, Zagreb j. k. in Sisek imajo nalog, da vračajo vso sporovno robo v vozovnih nakladah, ki bi bila glasom tovrnega lista sprejeta po 12. januarjem 1922.

Prometne omejitve. II. Inozemstvo. 1. V Italijo: a) uvoz živadi in krompirja popolnoma ustavljen, izvzemši konje in perutnino, ki se smejo sprejemati in odpošiljati. b) sprejemanje pošiljk za carinsko postajo Milano Scalo Farini je do 10. januarja 1922 ukinjeno. Pošiljke za to postajo se sme le tedaj sprejemati, ako se predpiše ocarinjenje v kakšni vmesni postaji. c) sprejemanje pošiljk v vozovnih nakladah za postajo Postojna loko in Prestranek loko je do vključno 9. januarja 1922 ukinjeno. Med tem časom so reekspedicije v Prestranku prepovedane. — 2. V Avstrijo: a) sprejemanje tovora vsake vrste za postajo Radkersburg je ustavljeno. b) Reekspedicije so prepovedane v postajah Spielfeld-Strass, Ehrenhausen, Lebring do vključno Kalsdorf, Salzburg, Kufstein in Rosenbach. Sprejemanje pošiljk za postaje Spielfeld-Strass, Ehrenhausen, Lebring samo do vključno

Kalsdorf je le tedaj dovoljeno, ako prejemnik pošiljke v imenovanih postajah iztovori. c) reekspedicije pošiljk v postaji Puntigam so do preklica dovoljene pod pogojem, da se jih ne preklada in se jih takoj po prihodu ponovno preda. Pošiljke, ki dospejo do 14. ure, se morajo še isti dan v času uradnih ur ponovno predati; pošiljke, ki dospejo po 14. uri, se mora ponovno predati v predpoldnevni prihodnji dne. d) sprejemanje sporovne kosovne robe in vozovnih naklad za postajo Hetzendorf je do nadaljnjega ukinjeno. Dovoljeno je kot kosovna roba, blago v teži do 200 kg, za pošiljko in v vsaki množini roba navedena v seznamu blagovnih potrebščin v točkah 1, iz točke 3 premog, 4a, 5, 6, 17a in 34. Transportna dovoljenja izdaja Obratno ravnateljstvo južne železnice na Dunaju.

Pošiljanje masti v poštnih zavojih. V zmislu naredbe poštnega ministrstva morajo biti vse pošiljke, v katerih se nahaja mast, vložene v pločevinaste, dobro zaprte škatlice; pošiljke s slanino morajo biti v lesenih zabojih, zapečateni, a manjše količine slanine se morejo odposlati v močnem platnenem in papirnatem zavoju.

Telefonska zveza Zürich — Praga. V kratkem se otvori telefonska zveza med Prago in Zürichom. Ta zveza bo napravila praško borzo neodvisno od berlinske arbitraže.

Naznanila trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Dobava ovsa. Komanda Dravske divizijske oblasti v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se vrši dne 21. januarja 1922 ob 10. uri dopoldne v intendanturi komande Dravske divizijske oblasti v Ljubljani tretja ustmena licitacija glede dobave 100.000 kg ovsa. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Oddaja zgradbe barak. Komanda dravske divizijske oblasti v Ljubljani, naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se vrši dne 28. januarja t. l. v času od 8. do 11. ure dopoldne v inženirskem odelenju Dravske divizijske oblasti v Ljubljani ofertalna licitacija za zgradbo barak v vojni-odečni radionici v Vevčah. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, pogoji in proračun pa v pisarni inženirskega odelenja Dravske divizijske oblasti v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava, prodaja.

Prodaja v carinskem skladišču »A«. Na osnovi čl. 128 in 129 car. zakona bo prodajala glavna carinarnica ljubljanska dne 17. januarja 1922 ob 10. uri dopoldne v carinskem skladišču »A«: 21 kg volnene tkanine, barvne, vrednost 900 din.; 7 kg volnene tkanine, desin., vrednost 300 din.; 9 kg gladke bomb. tkanine, vrednost 240 din.; 26 kg bombaž. čipk, vrednost 4800 din.; 1500 til. beljen, svilen, vrednost 600 din.; 1500 šivana roba od plet. voln. tkanine, vrednost 200 din. 500 kg gladke bombaž. tkanine, vrednost 20 din. Licitantje položijo 20% od procenjene vrednosti na račun kavejce.

Objava. Na osnovi čl. 128 in 129 carinskega zakona bo prodajala glavna carinarnica ljubljanska dne 17. januarja 1922 ob 10. uri dopoldne v svojem skladišču: 219 komadov moških klobukov, vrednost 4000 din. Licitantje položijo 20% od cenilne vrednosti na račun kavejce.

Nabava različnega materiala za izdelavo protez. Državna protezna delavnica želi nabaviti večjo množino raznega materiala za izdelavo protez za vojne invalide, kakor železne, medene in jeklene pločevine, razne vrste železa in jekla, zakovic, vijakov, žice, cina, gumbov, svedrov, oglja, različne vrste gornjega in podplatnega usnja ter potrebščin za izdelovanje proteznih čevljev, nadalje mavca, gumijastih trakov in cevi, različnih poniklanih zaponk itd. Natančna množina materiala in dobavni pogoji se lahko vpogledajo pri upraviteljstvu drž. protezne delavnice v Ljubljani. Interesenti se vabijo, da vložijo pismene, zapečateni in pravilno kolkovane ponudbe z vzorci vred do vključno

25. januarja 1922, v pisarni Invalidskega odseka (St. Peterska vojašnica) v Ljubljani, soba št. 2.

Razno.

Svečana izročitev odlikovanj. Danes ob 11. uri dop. bo v dvorani deželnovladne palače g. pokrajinski namestnik minister Ivan Hribar svečano izročil odlikovanja onim gospodom, ki so bili povodom ljubljanskega velesejma odlikovani. Ti gospodje so: Fran Bonač, Josip Costaperaria, Engelbert Franchetti, Dragotin Hribar, Ivan Jelačin ml., Peter Kozina, dr. Valentin Krisper, V. Majdič, dr. Rudolf Marn, Ivan Rebek in Avgust Zabkar.

Uradni list pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja v številki 3 z dne 10. januarja »Zakon o proračunskih dvanajstlinah za meseca januar in februar 1922« ter »Razglas o pobiranju takse od avtomobilov, tujakarskih voz in drugih vozil za leto 1922«.

Šumarski direkciji v Zagrebu in Vinkovcih. Ministrstvo za šume in rude je izdalo naredbo, da se imata dosedanja šumarska urada v Zagrebu in Vinkovcih nazivati kraljevski šumarski direkciji.

Amerikanec ravnatelj nemške državne banke. Iz Berlina se poroča, da bo nemška vlada pozvala znanega ameriškega finančnika Paula Warburga, da bi sprejel ravnateljstvo nemške državne banke.

Nemčija proti reparacijam za Italijo. Te dni je imela Nemčija poslati Italiji veliko množino goveje živine in konj, ali nemški poslanik je sporočil vladi, da se to ne more zgoditi v glavnem radi raznih boleznih, ki divjajo med nemško živino. Druge vesti pa, ki so došle iz Nemčije, naznanjajo, da tam ni nikakih živinskih boleznih. Krivda na nemškem postopanju se pripisuje nezadostni energiji italijanske reparacijske delegacije v Parizu.

Važno za trgovce in pisarne. Uredništvo je prejelo v oceno novi, od dr. Ivan Černe-ta, gospodarske pisarne v Ljubljani izdani »Pristojbenik za taksno, sodno in poštno tarifo«. Knjižica obsega 204 strani in je razdeljena v 3 dele: takse za vse različne prilike v občejanju z oblastmi, vloge, pravne listine, pogodbe, račune in sploh za vse, pri čemur je treba upoštevati razne finančne predpise. Drugi del obsega pristojbine v sodnem postopku, tretji pa poštne pristojbine. Za trgovstvo je najvažnejši prvi del, ki obsega 148 strani in je razdeljen po gradivu in abecedno tako, da vsak lahko takoj najde pod besedo, ki zadeva posamezni posel, podvržen pristojbini, tozadevno pristojbino. Ker so kazni nezadostnega kolkovanja jako občutne, je priporočati nabavo praktične knjižice vsem trgovcem in pisarnam. Knjiga stane Din. 12.—, po pošti priporočena tiskovina Din. 13.50.

Tržna poročila.

Cene mesa v Mariboru. Odsek za določevanje cen je na seji 10. t. m. sklenil naslednje nove cene: goveje I. vrste prednji del 32 K, zadnji del 34 K, II. vrste spodnji del 28 K, teletina prednji del 30 K, zadnji del 32 K. — Običajni prebitok 20 odst. kosti ostane. Cene za svinjino se določijo pozneje. Nove cene stopijo v veljavo v soboto, dne 14. januarja.

Poljski pridelki. S o m b o r 10. januarja: V sled ukinjenja tovrnega prometa naraščajo ponudbe, ne pride pa do mnogih zaključkov, ker trgovci ne morejo vtovoriti blaga. Pšenica notira 1500—1520 K, koruza 1130—1150 K, oves 920—940 K.

Zivinski trg v Mariboru. Na sejem, ki se je vršil dne 10. januarja, je bilo pripeljanih 143 volov, 2 bika, 226 krav, 10 telet in 4 konji, skupaj 385 glav. Cene so bile sledeče: voli debeli kg žive teže 20 do 24, poldebeli 15 do 19, plemenski 14, biki za klanje 13 do 16.50, klavne krave debele 14 do 19, plemenske 10 do 14, molzne 12 do 18, breje 12 do 18, mlada živina 11 do 20, krave za klobase 8 do 11 K. Mesne cene: Volovsko meso I. vrste 20 do 24, II. vrste 18 do 20 K, meso krav, bikov in telet 16 K, telečje I. vrste 20 K, II. vrste 18 K, sveže svinjsko meso 32 K.

